

BUITEN

9^E JAARGANG N^O. 10.

ZATERDAG 6 MAART 1915.

Foto Aug. F. W. Vogt.

GEZICHT OP DE SINT WALBURGSKERK TE ZUTFEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN MAART, DOOR A. A. N.	BLZ. 110
VADERTJE LANGBEEN, DOOR JEAN WEBSTER (10)	„ 110
AVONDKLOK, (GEDICHT), DOOR KÄTHE MUSSCHE	„ 111
ZUTFEN, DOOR S., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 109, 112—115
EEN NACHTELIJK TWEEGEVECHT, DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 114
JAVAANSCH VUCHTEN, DOOR B., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 116—118
CHAMPIGNONKWEKERIJ IN FRANKRIJK, DOOR G.	BLZ. 117
VERDRONKEN (VRIJ NAAR HET ENGELSCHE)	„ 118
DE MACHTIGEN VAN BRITSCHE-INDIË, DOOR JOH. DE ZEEUW.	„ 119
DE KENNIS VAN NUTTIGE EN SCHADELIJKE DIEREN, DOOR DE GREEFF	„ 120
DE NIEUWE BURGEMEESTER VAN AMSTERDAM. PORTRET	„ 120
OEFENING MAAKT DEN MEESTER.	„ 120

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeving: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beteeftelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een aaverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat se voorstellen.

DE STERRENHEMEL IN MAART.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrenbeelden voor 7.5 uur sterretijd, d.i. omstreeks 8 uur middelbaren tijd. Men zie het Maartkaartje in de N. R. Ct. Noorden: Kleine Beer, Cepheus, Draak, Hagedis, Hercules, Lier, Zwaan;

Noordoosten: Kroon;

Oosten: Grootte Beer, Boötes, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, groote en kleine Leeuw, Maagd;

Zuidoosten: Beker, Lynx, Sextant, Waterslang;

Zuiden: Schip Argo, Duif, Eenhoorn, Haas, groote en kleine Hond, Kreeft, Tweelingen;

Zuidwesten: Vloed Eridanus, Orion;

Westen: Driehoek, Perseus, Ram, Stier, Visschen, Wagenman, Walvisch;

Noordwesten: Andromeda, Cassiopeia, Giraffe, Pegasus.

De winterconstellaties verdwijnen deze maand snel in de avond-schemering.

De Melkweg loopt te 8 uur van het Zuiden naar het Noorden, in een boog, die in de sterrenbeelden Perseus en Wagenman 60° tot 70° boven den horizon staat.

Algol minima zijn te verwachten: den 1^{en} Maart te 6 uur, den 18^{en} te 11 uur en den 21^{en} te 8 uur. De ster *Mira Ceti* verdwijnt in de avondschemering; hare helderheid was in Februari al merkbaar aan het afnemen.

Het Zodiakaallicht kan in Maart zeer goed aan den avondhemel gezien worden, althans van den 4^{en} Maart af — dan komt de maan omstreeks 10 uur op — totdat in de tweede helft der maand het Eerste Kwartier gaat hinderen. De *Gegenschein* is in het midden der maand misschien ook wel te zien, op de grens der sterrenbeelden Leeuw en Maagd.

De tijdsvereffening neemt in Maart sterk af; in het begin der maand is de zon 13 minuten, 1 April nog maar 4 minuten bij de klok achter.

Den 21^{en} Maart bereikt de zon het lente-nachteveningspunt, d.i. dus den *evenaar*. Toch zou men ten onrechte uit deze benamingen opmaken, dat op den genoemden datum dag en nacht even lang zijn. Ik verwijs naar N°. 9 van den zevenden jaargang, waarin verklaard werd, hoe het komt, dat de zon eerst den 22^{en} Maart te 6 uur opkomt, reeds den 14^{en} Maart te 6 uur ondergaat, en dat de nacht van 18 op 19 Maart 12 uren duurt.

Mercurius bereikt den 20^{en} Maart een zeer groote Westelijke elongatie (ten bedrage van 28°) aan den morgenhemel, maar is tengevolge van den Zuidelijken stand toch niet of nauwelijks te zien.

Venus komt 1 Maart bijna twee uren vóór de zon op, in het einde der maand nog maar één uur. Heel gunstig zijn dus de omstandigheden voor de waarneming van de planeet niet. De helderheid neemt af, desgelijks de schijf, die 1 Maart 20" meet, 1 April nog geen 16". De schijngestalte neemt daarentegen tot aan den herfst aldoor toe, en in den kijker vertoont *Venus* zich nu als een maan tusschen Volle Maan en Laatste Kwartier.

Mars en *Jupiter* komen uit de morgenschemering te voorschijn, maar zijn deze maand nog zoo goed als niet waarneembaar; beide planeten staan half Maart in den Waterman.

Saturnus is tot na middernacht goed te zien. Deze planeet loopt nu weer Oostwaarts, in de richting van de sterren μ en ν van de Tweelingen.

Er is een komeet in den Slangendrager ontdekt, die langzaam Oostwaarts loopt, maar waarvan overigens nog weinig bekend is geworden. Volgens de opgegeven helderheid kan de komeet misschien in een binocle gezien worden

A. A. N.

VADERTJE LANGBEEN.

door JEAN WEBSTER.

(10) (Geautoriseerde vertaling uit het Engelsch).

10 Augustus.

DEN Heer Vadertje Langbeen,
Mijnheer,

Ik schrijf aan je, gezeten op den tweeden tak van den wilgenboom bij de poel in de wei. Onder mijn voeten kwaken de kikkers, een sprinkhaan maakt muziek boven mijn hoofd en twee kleine roodvinkjes springen in mijn boom van tak tot tak. Ik zit hier al een heel uur. Het is een heerlijk plaatsje, vooral nu ik eerst twee kussens op mijn tak heb gelegd. Ik kwam hier met een vulpenhouder en een blocnote, in de hoop een onsterfelijk verhaal op papier te doen ontstaan, maar ik heb een zwaren strijd met mijn heldin gestreden. Ik kan haar maar niet laten spreken en handelen zooals ik het graag zou willen en daarom laat ik dat verhaal maar een oogenblik rusten en schrijf aan jou. (Voor mij eigenlijk geen verlichting want ook jij handelt niet zooals ik het zoo graag zou willen, en spreken doe je heelemaal niet). Wanneer je nu in dat drukke New-York bent, zou ik je wel wat van onze heerlijke, frissche lucht hier en het mooie uitzicht willen sturen. Het is hier hemelsch na een week regen!

O ja, van den Hemel gesproken! Herinner je je Ds. Kellog, den predikant van de kleine, witte kerk in Corner, waarover ik je verleden jaar al schreef? Nu, die arme ziel is gestorven. Verleden winter aan longontsteking. Ik ben nog wel een keer of zes naar zijn preeken gaan luisteren en ik raakte zoo tenslotte geheel vertrouwd met zijn ideeën. Tot aan zijn dood toe geloofde hij precies hetzelfde als wat hij als kind al had geloofd. Ik vind, dat een mensch, die 74 jaar lang precies dezelfde gedachten kan behouden zonder ook maar in een enkele kleinigheid te veranderen, als een merkwaardigheid tentoongesteld moest worden. Ik hoop, dat hij nu gelukkig is met zijn harp en zijn gouden kroon. Hij was er zoo vast van overtuigd, dat hij ze zou krijgen. Er is nu een andere, jonge predikant. Een erg verwaand heerschap. De broederschap is vrij oproerig, vooral de aanhangers van den diaken Cummings. Het lijkt wel of wij hier gauw een groote verdeeldheid in de kerk zullen krijgen. Wij op Lock Willow bemoeien ons niet met die twisten.

Gedurende de regenweken heb ik aanhoudend op zolder gelezen. Hoofdzakelijk Stevenson. Hijzelf is boeiender dan een van de personen in zijn boeken. Ik zou haast zeggen, dat hij van zichzelf den held maakt, waarvan je graag zou willen lezen. Vind je het niet eenig van hem, dat hij de erfenis van \$ 10.000 van zijn vader heelemaal voor een jacht besteedde en daarmede naar de Zuidzee zeilde? Hij voldeed aan zijn avontuurlijke neigingen. Als mijn vader me \$ 10.000 had achtergelaten, deed ik het ook. De gedachten aan Vailima maakt me wild. Ik wil ook de tropen zien, ik wil de heele wereld zien. En ik zal ook op een goeden dag een wereldreis gaan maken. Ja heusch, lieveling, wacht maar tot ik een groote schrijfster ben of een beroemde artiste of wat voor een beroemdheid ik ook worden moge. Ik heb een vreeselijke zwerfversnatura. Ik zou dolgraag willen reizen. Als ik een landkaart zie, heb ik groote lust om mijn hoed op te zetten en mijn parasol mee te nemen en op stap te gaan. „Voordat ik sterf, zal ik de palmen en tempels van het Zuiden zien".

Donderdagavond in den schemer.
(Gezeten op den drempel).

Het is erg moeilijk je in dezen brief een paar nieuwtjes te vertellen. Judy is in den laatsten tijd zoo philosophisch aangelegd, en niet tot de onbeduidende, alledaagsche, kleine gebeurtenissen wil afdalen. Maar als je met alle geweld nieuwtjes wil hooren, welnu, luister dan:

Onze 9 biggetjes zijn verleden Dinsdag door het moeras gewaad en weggevoerd. Acht kwamen er maar van de reis terug. Wij willen niemand ten onrechte beschuldigen maar wij vermoeden, dat Vrouw Dowd nu een biggetje rijker is dan haar gerechtelijk toekomt.

Boer Weaver heeft zijn schuur hardgeel laten verven. Het is een verschrikkelijke kleur, maar hij zegt, dat ze goed tegen weer en wind bestand is.

De Brewers hebben deze week bezoek over, juffrouw Brewers' zuster en twee nichtjes uit Ohio.

Een van onze Rhode Island Reds kippen heeft van 15 eieren er maar drie uitgebroeid. Ik begrijp niet, waarin het hem ligt. Ik vind de Rhode Island Reds geen goed ras om te fokken. De Buff Orphingtons zijn veelen veel beter.

De nieuwe klerk in het Postkantoor te Bonnyrigg Four Corners heeft den rhum, dien ze daar hadden

staan, tot den laatsten druppel toe opgedronken. Het was wel voor \$ 7 — en ze merkten het pas, toen alles op was.

De oude Ira Hatch heeft erge last van zijn rheumatiek en kan nu niet meer werken. Hij heeft nooit een cent gespaard toen hij nog goed verdiende. Nu is het armoe lijden.

Zaterdagavond is er bijeenkomst in het schoollokaal. We worden op roomijs getraceerd. Als je zin hebt, kom dan ook en breng je vrienden en familie mee.

Ik heb hier voor een kwartje een nieuwen hoed gekocht. Hier heb je mijn laatste portret. Ik ben net bezig den weg langs de heg netjes op te harken.

Het wordt nu te donker om nog meer te schrijven. Bovendien is mijn voorraad nieuwtjes ook uitgeput.

Goeden nacht, mijn oud Vadtje!

Judy.

Vrijdag.
Goeden morgen, nu heb ik gelukkig een echt nieuwtje en wat een heerlijk ook. Wat denk je wel, dat het is? Och, je zult het toch nooit en nooit kunnen raden. Vanmorgen kreeg Juffrouw Semple een brief van Mijnheer Pendleton, waarin hij haar schrijft, dat hij een autotocht door de Berkshires heeft gemaakt. Hij is nu moe en zou graag op een gezellige, vriendelijke boerderij een tijdje uitrusten. Als hij nu op een goeden dag voor haar deur staat, heeft ze dan een kamer voor hem klaar? Hij blijft misschien één, misschien twee, misschien ook wel drie weken. Als hij hier is, ziet hij vanzelf hoe moe of hij is en hoe lang hij moet blijven.

Wij hebben nu de handen vol werk, dat snap je. Het heele huis moet geboend worden en alle gordijnen gewasschen. Van morgen reed ik nog even naar Corners om nieuw zeil voor den ingang te koopen en twee groote blikken bruine verf om de hal en de trappen nog wat op te knappen. Vrouw Dowd hebben we voor morgen aangenomen om de ramen een goede beurt te geven. (In de opgewondenheid van het oogenblik vergeten we onze achterdocht betreffende het biggetjes-geval geheel en al). Je zult bij het hooren van al die voorbereidselen wel denken, dat het huis niet goed onderhouden wordt, maar ik verzeker je plechtig, dat alles er keurig uitziet. Wat ze ook van Juffrouw Semple zeggen mogen, ze is een huishoudster van top tot teen.

Maar vind je dat niet ook net iets voor een man? Hij schrijft

absoluut niet of hij er over denkt vandaag of morgen of misschien wel eerst over twee weken te zullen komen opdagen. Wij zullen nu in een voortdurende opgewondenheid leven totdat hij eindelijk vóór ons staat. En als hij niet voortmaakt, zullen wij nog eens van voren af aan moeten gaan schoonmaken.

Beneden wacht Amasai al met het mandenwagentje met Grover. Ik men zelf, maar als je Grover zag, zou je je heusch niet over me bezorgd maken.

Met mijn hand op mijn hart roep ik je een hartelijk vaarwel toe.

Je Judy.

P.S. Is dat geen aardig slot? Ik nam het over uit een van Stevenson's brieven.

Zaterdag.

Nogeens goeden morgen, Vadtje Langbeen! Ik had gisterenavond je

brief nog niet dichtgemaakt, toen de postbode al kwam, dus zal ik er nu nog maar wat bijschrijven. We hebben elken dag één keer buslichting — om 12 uur. Die dagelijksche brievenuitdeeling heeft heel wat voor de boeren te betekenen, want onze brievenbesteller deelt niet alleen de post uit, maar hij doet ook boodschappen naar de stad voor 12½ cent per boodschap. Gisteren bracht hij schoenveters voor me mee en een groote pot coldcream (mijn heele gezicht vervelt, ik heb mijn nieuwe hoed iets te laat gekocht) en een blauwe stropdas en een potje schoensmeer. Alles voor 25 cent, maar dat was een buitengewone reductie, omdat ik hem zooveel tegelijk opgaf.

Hij vertelt ons ook, wat er buiten in de groote wereld voorvalt. Sommige menschen hier zijn op een krant geabonneerd en hij leest ze terwijl hij ze rondbrengt en vertelt de nieuwtjes dan weer aan de anderen, die er geen krant op nahouden. Dus als er nu een oorlog tusschen de Vereenigde Staten en Japan uitbreekt of de President wordt vermoord of Rockefeller vermaakt een milioen aan het John Grier Home, behoef je het me heusch niet te schrijven. Ik hoor het toch in elk geval.

Nog altijd geen levensteeken van Jongheer Jervie. Maar je moest eens zien hoe kraakhelder het huis er uitziet en hoe angstvallig we onze voeten vegen vóór we naar binnen gaan.

Ik hoop, dat hij maar gauw komt. Ik verlang er zoo naar, weer eens met iemand te spreken. Om je de waarheid te zeggen, juffrouw Semple wordt op den duur wel wat vervelend. Wanneer ze eenmaal aan het babbelen is, kan niets haar woordenvloed stuiten en het blijft babbelen, niet spreken. Het is grappig met de menschen hier. Hun wereld bestaat alleen maar uit den heuvel, waarop ze zich toevallig bevinden. Ze zijn heelemaal niet voor algemeene gesprekken. Je begrijpt wel, wat ik meen. Het is precies als in het John Grier Home. Die ideeën daar bleven ook heelemaal binnen het ijzeren hek bepaald, maar toen merkte ik het niet zoo, omdat ik jong was en den heelen dag zoo vreeselijk hard moest werken. Tusschen twee haakjes; weet je wel, dat ik alle bedden op Kamer F. moest opmaken, en mijn pleegkinderen wasschen en dan naar school gaan en dan, als ik thuiskwam, weer hun gezichten moest wasschen en hun kousen stoppen en Freddie Perkin's broeken ook. (Die scheurde hij elken dag weer opnieuw stuk). En daar tusschendoor moest ik mijn schoolwerk maken. Wanneer ik dan naar bed ging, was ik niet tot het besef gekomen, dat er een geestelijke leegte in onze gesprekken was. Maar nu, nadat ik twee jaar het gezellige universiteitsleven heb meegeemaakt, mis ik dat vreeselijk en ik zal dolblij zijn, als er iemand hier komt, met wien ik eindelijk weer eens spreken kan.

Nu geloof ik heusch, dat ik klaar ben. Er is geen ander nieuws om je te vertellen. Een volgenden keer zal ik probeeren je een langeren brief te schrijven.

Je Judy.

P.S. De sla staat dit jaar heelemaal niet mooi. We hebben in Juli en begin Augustus te weinig regen gehad.

(Wordt vervolgd).

AVONDKLOK.

Ik min het meest de stad in avondtijd
Als 't late licht langs kalme gevels strijkt,
Als al wat druk is in vlug ijlen wijkt
En dag tot stille stonde zich bereidt.

Hoe zich dan 't weeke water spiegeld spreidt
En ster en maan een broze lampe lijkt!
Hoe elk ruw roepend mensch dan zachter kijkt
En luidheid in dit nieuwe leven mijdt....

De torens staan dan recht in zwarte pracht
En klimmen boven huizen als een wacht

Van hooge reuzen die in waakzaam rijzen
Den wanklen mensch ten goeden hoede zijn
En met hun luide slagen zorgzaam wijzen
Den weg, die lichtend is en vrij van pijn...

KÄTHE MUSSCHE.

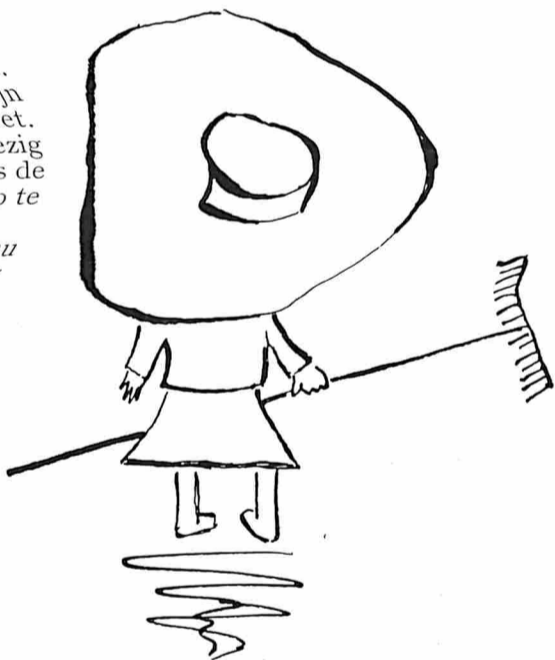
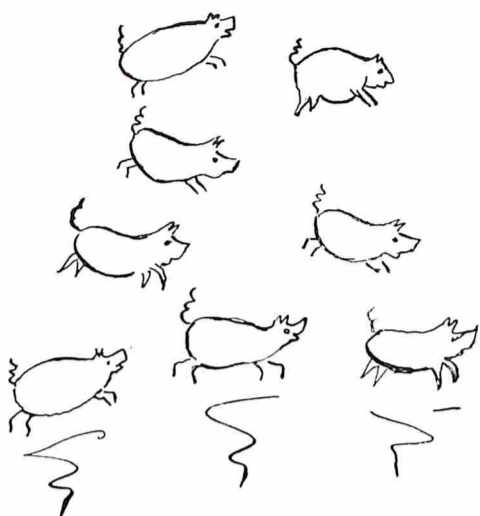

Foto C. Steenbergh.

ZUTFEN. DE SINT WALBURGSKERK.

ZUTFEN.

WAS het Victor de Stuers niet, die Zutfen „de stad der monumenten” noemde? In elk geval bezit deze plaats een groot aantal zulke historische gedenkteeken 1). Zutfen is een zeer oude stad. Wellicht werd er, waar thans het 's-Gravenhof ligt, in de 9^e of 10^e eeuw een burcht gesticht. Daarvan is echter geen enkel overblijfsel te ontdekken.

Zutfen werd oudtijds geschreven *Sut fen*, wat Zuid-veen beteekent. 2) Tutein Nolthenius (in zijn merkwaardig artikel „Oud-Zutphen” in deel XVII van het „Bouwkundig Tijdschrift”, een artikel, waaraan ook wij verscheidene bijzonderheden ontleenen), leidt uit de geographische bepaling „Zuid” vóór veen af, dat er ook naburige nederzettingen met benamingen als Noordveen, Oostveen, bestonden, en een nader onderzoek bevestigde dit. Wij lezen tezelfder plaatse, dat Zutfen in 1059 reeds een kapittelkerk bezat, en dus een plaats was van beteekenis. Wel had het toen ten tijde nog geen stedelijke rechten, doch in 1190, dat is ongeveer 40 jaar vóór Arnhem 3), werd het tot stad verheven.

De oude woning der graven was vooral in later jaren veelal verlaten; in Arnhem en elders toefden de groote heeren, en van het slot werd in 1533 door den toenmaligen hertog van Gelre een gedeelte aan de stad verkocht voor afbraak. In de 17^e eeuw is het hof vermoedelijk heelemaal gesloopt; het stond ter plaatse waar nu nabij de Groote kerk, een plein, „het 's-Gravenhof”, zich bevindt.

Aan den grooten Noord- en Oost-zeehandel nam Zutfen, zoo gunstig aan den breeden IJssel gelegen, krachtdadig deel, en in de 14^e eeuw was het tot grooten bloei geraakt. Verzanding van den IJssel en later de uitmoording en plundering door de troepen van Alva gaven dien bloei een gevoeligen knak. Later wist de stad zich tot een zekere welgesteldheid wederom op te werken, — en nog steeds is Zutfen een rijke plaats, die zeer veel voor

hare armen, zieken en ouden van dagen doet — maar de oude bloei van handel en wereldverkeer vermocht zich niet te herstellen.

Treden wij thans de stad eens binnen.

Tot de merkwaardigste gebouwen van Zutfen behoort zonder twijfel de Sint Walburgskerk. Reeds vóór 1059 moet deze kerk hebben bestaan; in dit jaar althans wordt ze voor het eerst genoemd. Ze is echter vrij spoedig daarna afgebrand; tenminste reeds in 1105 werd door bisschop Burchard een nieuwe gewijd. Ook deze kerk is blijkbaar — door nog onbekende oorzaak — verdwenen, en in de 13^e eeuw, zoo blijkt uit thans nog in het kerkarchief voorhandene bescheiden, werd weer een nieuwe kerk gebouwd.

De huidige kerk heeft een toren, een hoofdbeuk en twee zijbeuken, een koor met omgang, een raadskapel, twee dwarspanden, een hoofdportaal en een librije. Een groot aantal dezer gedeelten is echter van lateren tijd.

In 1890 is men begonnen met de algeheele restauratie van het gebouw aan den buitenkant. Het geheel is daardoor zeer veel beter tot zijn recht gekomen. Niet het minst valt ons het Maria-portaal op. Met zijn zwierigen boog, zijn rijke versiering van figuren, bloem-motieven en pijnakels is het een wonder van gracie en hechtheid. Een gesmeed ijzeren hek sluit het portaal af. Een gebogen fries draagt een reeks van fraaie heiligen borstbeelden en daarboven, in een nis, prijkt het beeld der Heilige Walpurgis. Tusschen de twee deuren verheft zich een schoon Maria-beeld; vóór de restauratie stond dit beeld ook reeds op diezelfde plaats, doch was onzichtbaar, daar er daaronder een houten zoldering gelegd was. Gelijk een weidsche baldakijn spant zich over dit beeld het portaalgewelf; daarop zijn vier profeten geschilderd: Balaâm, Isaias, Aggeus en David. In het kruispunt van het gewelf vond men een viertal wapenschilden van oude Zutfensche families. Dit portaal lijkt mij een toch zoo merkwaardige hoeken van dit in zijn gansche verschijning

In 1902 is men ook met de inwendige restauratie begonnen, en een groot aantal fraaie muurschilderingen is ontbloot. Ter halver hoogte van pilaren zag ik arbeiden, en allengs vage, gaandeweg meer duidelijke figuurschilderingen vrijkomen. Op een der wanden bemerkte ik een krabbel van den heer Victor de Stuers, aangevend wat de onherkenbare, half van kalk ont-

1) Er bestaat een boekje „Zutphensche monumenten” getiteld; dit belangwekkende werkje is van de hand van den heer J. Gimberg, die nog een aantal andere geschriften over deze oude stad samenstelde. De door ons gegeven bijzonderheden ontleenen wij voor een deel aan geschriften en ook aan mondelinge mededeelingen van den heer Gimberg, die archivaris der stad is, en ons bij ons bezoek met raad en daad terzijde stond.

2) De naam Zutfen werd in de Renaissance verlatijnscht tot *Zutphania*, waaruit de officiele spelling *Zutphen* ontstond.

3) Arnhem kreeg in 1233 stadsrechten.

ZUTFEN. DE LIBRIJE DER SINT WALBURGSKERK.

dane figuur, welke daarnaast blootkomen moest, zou voorstellen. De gewelven der dwarspanden zijn geheel gereed; bloemfiguren ranken hier op, en uit gracieuze arabesken ziet men de gestalten der apostelen en van profeten als opbloeien. Latijnsche spreuken op vlottende banden omgeven deze figuren.

Elders, op een der gewelven, zag ik den stamboom van Jezus geschilderd. Op een ander welfsel vond ik een wonderlijke groep der meest verbazingwekkende maskers; ze spuwen golvend vuur, of ontblooten met een grimmigen hoonlach de tanden, één zelfs heeft de vingers in de hoeken der lippen gezet en rekt zoo den mond ver open. Elders weer ziet men figuren met de meest onverwachte voorwerpen in de hand, als een vogel, een sabel, een drinkkan, enzovoorts.

De kleuren der figuren zijn in het algemeen zeer fraai, vooral is er een machtig mooi bruin in enkele der schilderijen overheerschend.

De schilderwijze draagt menigmaal ook een zeer persoonlijk karakter. Veelal spreekt er een aantrekkelijke naïveteit uit. Zoo, bijvoorbeeld, zien we Jezus' verschijning aan Maria Magdalena als den hovenier; en Jezus staat daar werkelijk in de houding van een tuinier met de spade in de hand, op realistische wijze weergegeven; de aardigste anachronismen spreken van den zorgeloozen zwier der kunstenaars; niet minder eigenaardig dan b. v. op Govert Flinck's schilderij, Isaïc, zijn zoon Jacob zegenend, in een soort van huzaren-atilla gehuld te zien, doet het ons aan, de Samaritaansche vrouw aan den put reeds te zien verslaafd aan de mode der Bourgondische mutsen en dit suikerbroodvormig hoofddeksel reeds met een zekere gemakkelijheid te zien dragen.

Aanschouw dien kinderlijken eenvoud eens, waarmede het laatste oordeel wordt afgebeeld. Vóór de figuren van Jezus, Maria en Johannes ziet men een vlakke als overdekt met graven, waarvan de zerken lichtig als dekseltjes worden afgelicht door de lijken, die dan naar buiten komen kruipen.

Nóg moet ik melding maken van een al zéér mooie gewelfschildering, welke voorstelt Jezus op den regenboog gezeten en eromheen de zon, de maan, de sterren en een stoet van gestyleerde wolken. Van dit werk weet men al niet, wat het meest te bewonderen, de edele expressie, de fraaiheid van kleurcombinatie, of de verrukkelijke naïveteit der compositie en uitvoering.

Het zou ons te ver voeren, indien we hier een uitgebreide beschrijving der blootgekomen zoldering-, wand-, en pilaar-

schilderingen wilden geven. Wát we er zagen, liet niet na ons met bewondering te vervullen en dat niet slechts voor degenen, die in oude dagen deze kunststukken vervaardigden, doch eveneens voor de knapheid der hedendaagsche techniek, welke een restauratie als deze, omvangrijk en zoo fijn in onderdeelen tevens, mogelijk maakt.

Gaan we thans de befaamde librije binnen, waarvan de Engelsche oudheidkenner J. W. Clark heeft gezegd, dat er in geheel West-Europa vermoedelijk de evenknie niet van bestaat. Dit gebouw dateert van het einde der 16^e eeuw. We lezen dat deze librije in hoofdzaak tot stand kwam door toedoen van twee kerkmeesters, n.l. Coenraad Slindewater en Herman Berner. Hunne bedoeling was goede, degelijke lectuur te brengen onder het bereik van een ieder, om een elks geest te wapenen tegen de meer en meer veldwinnende hervorming.

De aanblik dezer ruimte is zeer treffend. Een viertal acht-kante pijlers schoort de twee rijen kruisgewelven, die in hun machtigen eenvoud zeer stemmingsvol op den toeschouwer werken. Om de kapiteelen dragen de pijlers heiligenbeelden. De beeldhouwer daarvan is als meester Wilhelm bekend.

Er zijn twee reeksen lezenaars van eikenhout, met een doorgang er tusschen; elke lezenaar is dubbel, en voor elkeen is een zitbank geplaatst. Over elken lezenaar loopt een ijzeren staaf, aan de voorzijde met een slot vastgezet. Aan de banden der boeken zijn ijzeren kettingen bevestigd en deze kettingen zijn aan het uiteinde voorzien van een ring, die aan den bovengenoemde staaf is gestoken. Zoodoende zijn de boeken vast, een maatregel tegen het wegkapen.

Het plavuís bestaat uit roode tegelsteenen. In eenige daarvan ziet men diepe afdrukken als van hondenpooten. De legende maakte daar duivelspooten van, en knoopte er het verhaal aan vast van een persoonlijk bezoek, door den duivel afgestoken aan deze librije te Zutfen. Zie Staring's gedicht Jaromir.

Het interieur heeft echter, behalve deze herinnering reeds een zeer pakkend aanzien. Krachtig en plechtig is de indruk, welken men ontvangt te midden der stemmige pilaren en nog stemmiger gewelven, tusschen de sombere, oudmodische lezenaars, waarop de geheimzinnige boeken aan hun zware sloten liggen.

Een andere bezienswaardigheid in de Walburgskerk is de doopvont van koper, welke het eerbiedwaardig gewicht van 1400 kilogram heeft, in laat-gothischen stijl, en in onderdeelen ook

niet zonder Renaissance invloeden is, en in 1527 — zooals een randschrift uitwijst — door Gielis van Eijnde gegoten werd; het randschrift bevat ook de mededeeling door genoemden Van Eijnde, dat hij zijn loon voor dit werk ontvangen heeft, en de doopvont is dus — zoo ik me een lichtzinnigheid te dezer plaatse veroorloven mag — haar eigen kwitantie.

De kuip is fraai bewerkt, rust op een standaard, omgeven door de vier evangelisten en eindigend in een voet, welke op zes liggende leeuwen rust. Het deksel is wonder fraai uitgewerkt met bogen en pijlers en vormt een torenvormigen troonhemel voor eenige gedeelten van een vroegere groep, Christus' doop door Johannes voorstellend. Daaromhene verheffen zich acht overgebleven beelden der vroeger twaalf in aantal zijnde beelden der Apostelen. Deze doopvont is een der belangwekkendste, welke ik nog zag.

Opvallend is ook de gebeeldhouwde eikenhouten preekstoel. De voet stelt een dolfijn voor; op een der zes met fraai snijwerk versierde vlakken trof me een zandlooper met de zinspreuk: „Mijn glas loopt ras.”

Niet minder belangwekkend is het orgel. Evenals de preekstoel is het in Lodewijk XV-stijl. Het dateert, evenals deze preekstoel, uit de 17e eeuw.

Nog even moeten wij stilstaan bij de gesmeed ijzeren lichtkroon, die uit drie opengewerkte randen bestaat, op sierlijke en hechte wijze onderling verbonden. De onderste rand is twaalfkant; men ziet daarop jachtafereelen en volksspelen afgebeeld in waarlijk keurigen trant; deze band draagt voorts de namen Jezus en Maria en die der twaalf apostelen. De tweede rand dient voor de kaarsen, op de staande verbindingen vindt men ook de fijnste versiering, zooals bloemen en pijnakels en velerhande figuurtjes; wanneer men goed uitzielt, bespeurt men ook omhoog kruipende muisjes. Dit machtige stuk smeedwerk hangt aan een vrij dun kettinkje, dat me, eerlijk gezegd, mijn hart deed vasthouden, doch op een desbetreffende, eenigszins angstige, vraag aan mijn begeleider, vernam ik, dat er er geen enkele reden voor mijn bezorgdheid was.

Nog zagen wij tegen een der pijlers een steenen drager voor wijwatervat: het is van boven een vlakke steen met een paar kralen, de onderkant stelt een torsende demon voor; een pittig gehouwen figuur.

Voorts vonden we in een kapel een fraai gesneden deurtje van een muurkast, en niet ver vandaar het marmeren grafmonument van den landdros van Zutfen, Everhard van Heeckeren, en diens gemalin Maria Forck.

(Wordt vervolgd).

Overneming verboden.

S.

EEN NACHTELIJK TWEEGEVECHT.

DE zon heeft hare dagtaak volbracht; laag aan den westershemel schemert nog na hare gulden gloed en in de buiging van het uitspansel vloeit deze tesamen met de diep-blauwe tint van den nacht.

Geboren tusschen riet en moerasplanten, vrucht van de zonnehitte des daags en de afkoeling van den nacht, stijgt het nevelenheir uit de veenplassen op en bedekt als een blanke, soepele deken de zachte golvingen der Veluwsche bosschen, die als eene sterke verdedigingslinie het mysterische dieren- en plantenleven

der heide insluiten. In 't Oosten, achter de donkere silhouetten van het geboomte, wordt het lichter, het indigo van den nachthemel verbleekt en statig in volle majesteit stijgt de nachtgodin als een vuurroode bol boven de duistere omlijning der sparran.

Zacht, met bijna onhoorbaren tred, treedt het edelhert uit het dichte struikgewas te voorschijn. De fijne kop torst het ontzagwekkende gewei, dat in rythmische cadans heen en weer beweegt als hield het maat met den lichten stap der teergevormde beenen.

De ovaalvormig bruine oogen zien trouwhartig rond en de ooren, die steeds in beweging zijn, vangen elk geluid op. Hoe teer en fijn de pooten ook schijnen, zij zijn in staat om het forsche lichaam te dragen.

De rechte rug en de stevig gespierde flanken geven aan 't geheel iets buitengewoon krachtigs en waar de zachte glooing van hals tot rug een bijna onnatuurlijken overgang van teederheid tot kracht vormt, draagt het geheel den stempel van forschheid en sterkte.

De roode gloed der maan is in bleeklichtend schijnen overgegaan en zilveren stralen dringen tot in de diepste geheimenissen van het grillig vertakte kreupelhout.

Langs de ruwe beharing van het edelhert glijden zij heen en vlieën zich in de holte der flanken, tooveren aan de uiteinden der haren glinsterende puntjes en schilderen met onzichtbaar penseel een heldersprekend schaduwbeeld op den bemosten bodem.

Rondom staan hooge berken, met zilverlichten bast en jeudig groen loover; tusschen het mos groeien kleine eilandjes van lisch in onophoudelijke deining heen en weer.

Dit is de boschweide van het edelhert.

Hier komt het elken nacht om te grazen. Geregeld op het zelfde uur komt het rustig te voorschijn geschreden uit de duisternis van het woud.

Te midden der weide, in de schaduw van een wijdvertakten den blijft het staan, heft langzaam het intelligente hoofd op en luistert naar de geluiden, die over de heide komen aanzweven.

Is er in die klanken niets verontrustends, dan buigt het langzaam den kop en begint te grazen.

* * *

Het glinsterend maanlicht sprenkelt schitterende parelen op het zilveren watervlak der beek. Donkere schaduwen vliegen af en aan en 't schrill gepiep van de vledermuis wordt nu en dan onderbroken door het ratelend geluid van den geitenmelker en het scherp gekef van het steenuiltje.

Door de kruinen der berken lispelen fijne stemmetjes en tusschen mos en gras trippelen duizenden voetjes van allerlei insecten, die in 't nachtelijk uur hun geheimzinnig leven leiden.

Eensklaps werpt het edelhert den verstandigen kop omhoog, doet de uiteinden van het gewei op den rug rusten en luistert. Er is onraad!

Plotseling wijken met ruw geweld de takken van het kreupelhout en eene bende evers, ouden, gevolgd door jongen, komt te voorschijn rennen en verspreidt zich onder hevig geknor en lawaai over de boschweide.

Eene lichte siddering beeft over den rug van het edelhert.

De bruine oogen schieten vonken. Inwendig kookt het van woede. Wat doen deze ruwe indringers hier, op zijn boschweide?

Heeft het niet dagen achtereen moeten vluchten voor den jager, die begeerig was, hem zijn prachtig gewei te ontnemen?

Is niet al zijne slimheid noodig geweest om het vrouwtje, dat weldra jongen moest werpen, eene goede schuilplaats te bieden?

En nu het eindelijk eene plaats ontdekt heeft, waar tusschen het dichte eikenhout de jongen eene veilige beschutting vonden in het zachte bladerbed en waar dichtbij zich bevond de boschweide met het heerlijke, malsche gras en de frische, lavende beek, nu wordt dit rustige plekje ingenomen door eene bende woestelingen, die door vernielzucht en gerucht hem het veilig gevoel van voorheen ontrooven.

Want weldra zullen jagers en honden hen op 't spoor zijn; het zal niet moeilijk zijn hen te volgen, want overal, waar zij hun weg nemen, wijzen teekenen van vraat- en vernielzucht het spoor. Weder zal het moeten vluchten voor den jager en zal het dan opnieuw zoo makkelijk voor vrouw en kinderen eene veiligeschuilplaats vinden?

Woede en toorn maken zich van het edelhert meester; de haren op den halsrug rijzen op en verdikken zich als 't ware, de spieren der beenen zetten zich op als koorden en zichtbare adem komt met geweld uit de opengesperde neusgaten.

Gelukkig treedt geen enkel zwijn het in den weg, want dan zou het zich er zeker op werpen om het met de geduchte horens te vernielen, en 't met de pooten in 't stof te treden.

Uit den half geopenden mond klinkt

ZUTFEN. DE SINT WALBURGSKERK VAN BINNEN.

een heesch geluid en de hoeven graven woest in den zandigen bodem. Zachtken wrijft het de horenpunten langs den bast van den denneboom, als mat het de kracht, waarmede het zijn goed recht zou verdedigen.

De wilde zwijnen, van niets bewust, kijken het hert met onverschillige blikken uit de kleine, dichtgeknepen oogen aan en gaan dan verder met wroeten en graven.

Hier zijn gras en wortels van boomen in overvloed en hier zullen ze telkens terugkomen, totdat er niets meer van hunne gading te vinden is. Dan gaan ze verder, totdat eene betere voedingsplaats hen weder voor eenigen tijd ophoudt. Voor eene vaste standplaats voelen zij niets. Den omtrek afstroopen doen zij 't liefst en zoo wijd als de bosschen zich uitbreiden, zoover strekken zij hun gebied uit.

Gerucht moeten ze maken; knorren van behagelijkheid of brommen van afgunst, als de een een lekker hapje voor den neus van den ander wegkaapt. Zich wentelen in de beek, zoodat het glinsterend water opvliegt, of zich rollen in het droge heidezand, dat de stofwolken opstuiven; als booze geesten door het bosch jagen, als slag op slag de donder door het woud rolt, of de felle bliksem de boomen klieft; dat is hun leven.

Hun ontbreekt dan ook alle bevalligheid, alle sierlijkheid, maar in hun lichaam, dat in afwijking met dat der tamme varkens hoog op de pooten wordt gedragen, schuilt kracht.

De ruwe beharing beschermt hen tegen alle weer en wind en hun sobere levensbehoefte stelt hen in staat zich in het ongunstigste jaargetijde staande te houden.

Onverschillig is het hun op wiens terrein zij treden.

Den eenen nacht ontdoen zij de boompjes der jonge aanplantingen van bast en schil of rukken ze met wortel en al uit, den anderen graven zij het aardappelveld van den boer om en verwoesten den oogst!

Afkeerig van dit ruw geweld heeft het edelhert zich afgewend en verwijgert zich met kalme schreden in de donkerheid van de omringende dennen.

* * *

Hoog uit den diep-blauwen hemel werpt de maan hare bleeke stralen over bosch en heide.

Hier schildert zij lichtplekken tusschen varengroen en mos, daar werpt ze lange schaduwbeelden over den diepbespoorden boschweg.

Tot ver in 't kreupelhout dringt haar licht en hare stralen bereiken zelfs het leger van het edelhert, waar moeder met hare jongen in onbezorgdheid nederliggen.

Over de korte, fijne beharing van de jongen glijden zij heen en beschaduwen of lichten elke welving van het teedere lichaam op naarmate het dan op zijn voordeeligt uit zal komen.

Zij liefkozen de fijn gevormde beenen, die, haast te broos om het lichaam te dragen, van eene weergalooze vlugheid spreken.

Langs den schoon gewelfden hals schijnen zij en belijnen het verstandige kopje, waarin de ovaalvormige oogen vol vertrouwen en aanhankelijkheid naar hunne moeder kijken. Een vaag geluid klinkt door de nachtelijke stilte en Moeder hert weet, dat haar gemaal hen aan de boschweide wacht en er geen onraad te duchten is.

Zachtken rijzen ze op en begeven zich achter elkaar langs het smalle voetpaadje naar beek en weide.

Op de vlakke joelen de jongen om moeder heen, maken de vrolijkste sprongen en oefenen zich in loopen en draven. Bij het minste geritsel schuilen ze echter angstig achter haar weg. De ouden grazen, vlak naast elkander gaande, het malsche gras af of knabbelen hier en daar aan de jonge blaadjes van een beukestruik. Plotseling wordt de stilte verbroken, de betoovering is weg; de nachtegaal in gindsche boschje zwijgt en wederom verspreidt de bende zwijnen zich als booze geesten over de boschweide.

Schuw schuilen de jonge hertjes achter de ouders, die langzaam het hoofd oprichtend, met wreveligen blik zien, hoe hun terrein door anderen wordt ingenomen.

Wederom voelt het edelhert de toorn in zich groeien, nogmaals rijzen de haren op den halsrug omhoog en spannen zich de spieren.

Dreigend buigt het den kop met het machtige wapen omlaag en siddering op siddering beeft langs zijn flanken.

Een rauwe kreet klinkt door de nachtelijke stilte; een jong varken, dat zich te dicht bij het hertengezelschap waagde, heeft kennis gemaakt met de geweldige horens.

Nu echter ontwaakt bij het varken ook het moederlijk gevoel en onbezonnen, zonder na te denken, rent het moeder varken met zulk een geweld op de herten in, dat deze verschrikt op zijde springen.

ZUTFEN. DE SINT WALBURGSKERK.

Maar nu is het edelhert op zijn hoede en wacht den aanval kalm af. De oogen schieten vuur, de ademhaling versnelt zich, nog hooger rijst het dichte haar, tot zich zelfs over den geheelen rug een kam vormt; het korte staartje is in onophoudelijke beweging en dreigend buigt het den kop met het machtige gewei.

Wederom rent het varken met woest geweld op het hert aan en de schok is zoo hevig, dat beide op de aarde tuimelen. Spoedig zijn ze echter weer op en trachten elkander zooveel mogelijk te verwonden.

Angstig hebben de jonge varkens zich bijeen geschaard en de herten zien van verre naar den strijd.

Beide strijders bloeden en zijn doodop van inspanning.

Op eenigen afstand van elkander blijven ze staan als om op krachten te komen en als dan weder een aanval volgt, boren de horenpunten van het edelhert diep in het lichaam van de zeug.

Ook deze heeft met hare slagstanden weten te treffen, want uit een lange, diepe wonde stroomt het bloed van het hert op den omgewoelden bodem.

De pijn geeft aan het hert nieuwe krachten en met onwederstaanbaar geweld dringen de horens opnieuw in de ingewanden van zijn tegenstander.

Een stervenskreet eechoot tegen den boschrand en na een laatsten blik vol haat op haar vijand geworpen te hebben, geeft het moeder varken den geest.

Vol woede vertreden de hoeven het doode lichaam, vertrappen het, en dan, als tot zich zelf gekomen, wendt het edelhert met afkeer den schranderen kop af en gaat met statigen tred en triomfantelijken blik naar de beek om zich te baden.

Tot in 't midden der beek begeeft 't zich, en dan, als eene verzuchting na zwaren strijd, heft het den kop vooruit en uit den half geopenden mond schalt een kreet van victorie.

Dan buigt het den kop en met lange teugen zuigt 't het verkoelende water op.

De stralen der maan beschijnen dit bekoorlijke tooneel; geen klank wordt in 't woud gehoord, 't schijnt wel of alles onder den indruk is van dit nachtelijke schouwspel.

Zachtken dansen lichtende parelen op het kringelend watervlak en dan ruischt als eene verzuchting na lang zwijgen het zomerkoeltje door het loover der berken en zet duizenden mondjes aan 't babbelen.

Langzaam voleindt de nachtgodin hare baan en als donkere schaduwplekken zich over de boschweide uitbreiden, sluipen bunzing en waterrat te voorschijn en werpen nieuwsgierige blikken op het roerloos nederliggend lichaam van het varken.

Voorzichtig komen zij nader en proeven van 't uit de wonden vloeiende bloed en wagen het zelfs, stukken vleesch er af te scheuren.

Verkwikt verlaat het edelhert het koele water en begeeft zich naar het leger in de eikenstruiken om daar eene welverdiende rust te genieten.

Als straks moeder zon met haar lachend gelaat over den heuvelrand kijkt, heerscht rust en kalmte op de boschweide; slechts het doode lichaam en de omgewoelde bodem vertellen van het tweegevecht, dat in 't nachtelijk uur gestreden werd.

JAVAANSCH E VRUCHTEN.

DJAMBOE, DJAMBLANG, TJERMEH EN BLIMBING.

DE „djambœ"-boom behoort, evenals de niet minder bekende en geschatte eucalyptus-, kajoepoetih-, syzygium-, kruidnagel-, piment- en de vroeger besproken granaat-appel-boom (*Punica granatum*), tot de orde der Myrtaceën.

De inlander onderscheidt de djambœ-vruchten in de soorten — de variëteiten van elk hunner zullen we maar voorbijgaan — „djambœ ajer", „djambœ bol", „djambœ bidji", „djambœ belanda" en „djambœ monjet". Aan botanische juistheid laat die onderscheiding echter veel te wenschen over, wijl de beide laatstgenoemden niet tot de orde der myrtaceën behooren en alleen, omdat zij in uiterlijken vorm op de „djambœ ajer" gelijken, eveneens tot die soort gerekend worden.

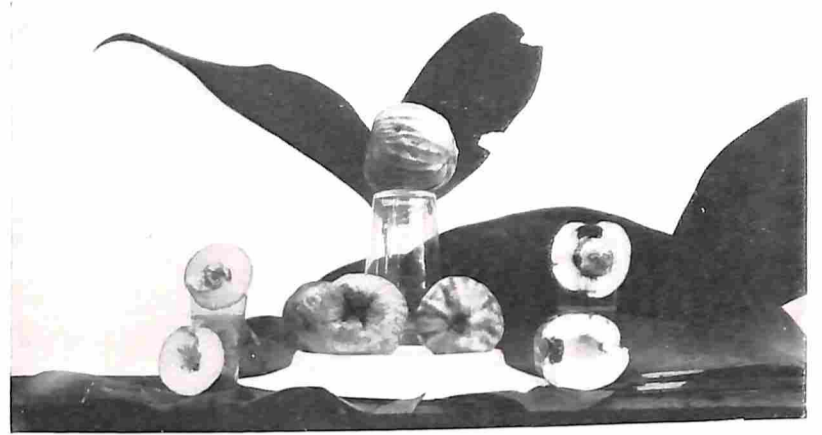
„Djambœ belanda", d.i. „de Djambœ der Hollanders", is de inlandsche naam voor de „advocaat"-vrucht (*Persea gratissima*), terwijl „djambœ monjet" niet alleen haar naam van „djambœ" ten onrechte draagt, maar zelfs geen vrucht, slechts een schijnvrucht is. Met „schijnvrucht" bedoelen de botanici eene op een vrucht gelijkende formatie, die zich aan planten niet uit de eieren, doch uit andere organen daarvan ontwikkelt. De ananas noemde ik vroeger reeds als een verzamel- of schijnvrucht — verzamelvruucht, omdat zij zich niet als een peer of pruim ontwikkelt, doch vergroeid is en een geheel vormt met meerdere kleine vruchten, evenals dit met frambozen, aardbeien, bramen e.m.a. het geval is. Schijnvrucht is de ananas in zooverre, dat de verschillende vruchtjes niet alleen met elkaar vergroeien, doch ook met andere niet uit het ei voorkomende plantendeelen, die later vleezig en eetbaar worden, en wel met een steel, waaromheen de vruchtjes geplaatst zijn en de schutbladeren der bloemen. „Djambœ monjet" nu is, zooals gezegd, slechts een schijnvrucht, ontstaan uit de peervormig verdikte, vleezig en eetbaar geworden stelen, waaraan de cachou-noten, de vruchten van *anacardium occidentale* hangen.

Evenals de „ramboetan"-boom in het oog valt, wanneer hij met roode of gele rijpe vruchten is beladen, doet dit de djambœ-boom, zelfs in nog hoogere mate, wanneer hij in zijn bloeitijd, met paarsch-roode of zuiver-witte bloemen prijkt. Die in vrij groote en dichte bundels bijeenstaande bloemen, waarmede de stam en de takken als het ware overdekt zijn, bezitten vier bloembladeren en overtalrijke lange, dunne meeldraden, in schitterend paarsch-roode of witte kleur, die, als het ware, uit den kelk opstijgende kwasten vormen. Gedurende den langen tijd van den bloei vallen de bloembladeren en de meeldraden nog onverschrompeld, nog frisch gekleurd, af en bedekken den grond met een dicht kleed, dat evenals de nog aan den boom zijnde bloesems, de aanwezigheid van djambœ-boomen reeds uit de verte doet opmerken.

De onderstaande afbeelding van een tak bloeiende djambœ moge weliswaar niet gelukkig opgenomen zijn — immers de boomstam, waartegen de tak leunt, heeft niets met djambœ te maken en heeft toevallig dienst als achtergrond gedaan — toch

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
BLOEIENDE DJAMBOE-TAK.

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
DJAMBOE BOL (*JAMBOSA DOMESTICA*).

zijn daarop de bloeiwijze, de op kwasten gelijkende bloemen en de jonge vruchten met de stampers duidelijk te zien.

De overige afbeeldingen bij dit praattie, zijn die van „djambœ bol" (*Jambosa domestica*), „djambœ ajer" (*Jambosa aquaea*) en „djambœ bidji" (*Psidium Guajava*).

„Djambœ bol" is wel het meest van alle djambœs bij de Europeanen gezocht. Wit, met donkerrood gevlekt en gestreept, en groot als een flinke appel, kan zij op de wijze als deze, van haar enkele groote, ronde pit afgebeten worden, doch bij voorkeur wordt het broze doch harde vruchtvliesch, om het niet met

staal aan te raken, waardoor het onsmakelijk, blauwzwart zou worden, met de hand opengebroken, ter plaatse waar de verdroogde kelk gelegenheid biedt de duimen te plaatsen. Bijzonder aantrekkelijk is zowel djambœ-bol als djambœ-ajer om haar mat, op geboetseerd was gelijkend uiterlijk, waarin de massa wit is en vlokkig lijkt, als versch gevallen sneeuw. „Djambœ ajer" (waterige djambœ) is helderrood, wit of witgroen gekleurd; de laatste is de variëteit „djambœ ajar mawar", aldus genoemd naar haar smaak, die aan rozen denken doet. In het Duitsch wordt „djambœ" dan ook „Rosenapfel" genoemd.

Djambœ ajer, die gewoonlijk één groote en twee kleine pitten inhoudt, wordt door Europeanen weinig, door inlanders veel, ook als roedjak toe bereid, gegeten.

„Djambœ bidji" (*Psidium Guajava*) behoort niet tot de *Jambosa* in engeren zin, ook al is zij in de orde der Myrtaceën. Zij kreeg niet alleen om haar vorm den naam van djambœ, maar ook om haar bloesem, die zelfs aan den ongeschoolden inlander duidelijk doen zien, dat zij aan de *Jambosa* nauw verwant zijn.

Deze geelgroene, eenigszins peervormige vrucht, is ééne harde massa vleesch, als het ware doorzaaid met geel-rose korrels, ter grootte van gierst. Rauw wordt zij door inlanders en in het algemeen door kinderen gaarne gegeten; niets behoeft er als afval van te worden weggeworpen. Gestooft op de wijze als gedroogde pruimen e.d. komt zij veelvuldig op tafel bij Europeanen, ofschoon zij ook in meerdere huishoudens wordt geweerd om haren eigenaardigen scherp aromatischen geur.

Guajava-gelei in Engelsch-Indië en in Zuid-Amerika zooveel uit haar bereid, ziet men op Java zelden.

„Djamblang" (*Syzygium jambolanum*), zooals haar naam reeds aanduidt, nauw aan djambœ verwant, is een pruim-gladde, niet samengestelde vrucht, doch in afmeting en vorm op rijpe moerbezieën gelijkende. Zij wordt gekneusd en met zout vermengd tot lekkernij voor de inlanders, doch is om haren wrangen smaak bij Europeanen niet in tel. De zaden van „djamblang" zouden een goed geneesmiddel tegen suikerziekte zijn, althans, men nam tot voor kort bijna geen Duitsche courant in handen, of onder de advertentiën kwamen aanbevelingen in dien geest voor. Of de verkoop van djamblang-zaad als geneesmiddel een toekomst heeft, wordt echter betwijfeld, wijl verwisseling op groote schaal van dit op zich zelf kostbare product, met waardeloos zaad van andere myrtaceën wantrouwen bij de kooplieden gewekt heeft.

Djambœ ajer en djambœ bidji behooren wel mede tot de goedkoopste vruchten te Batavia. Anders is dit echter met de djambœ-bol, die, van goede soort, met vijf cent per stuk betaald worden. De betrekkelijk hoge prijs is gelegen in de omstandigheid, dat djambœ, wil zij smakelijk zijn, geheel aan den boom rijpen moet en dientengevolge veel moeite en tijd vereischt wordt, om haar bij dit rijpingsproces tegen andere liefhebbers te beschermen. Tot die liefhebbers behooren vooral de overtalrijke voor-

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
DJAMBOE AJER (*JAMBOSA AQUAEA*.)

komende vleermuizen, die hen, daar de vruchten niet aan stelen afhangen, doch onmiddellijk op de takken zijn ingeplant en daardoor door den dichten kroon van groote licht-groene bladeren bedekt, in het duister gehouden en aan het oog onttrokken worden, gemakkelijk kunnen bereiken. Komt men op stille avonden, vooral op avonden met maanlicht, bij vrucht dragende djamboe-bol-boomen, dan bemerkt men de aanwezigheid dier roovers alleen aan het de nachtelijke stilte brekende geluid, dat de vruchten, na gedeeltelijke afknaging weggeworpen, maken. Zonder verweer tegen de vraatzucht der vleermuizen, die, daar zij slechts de beste vruchten en nog de meest rijpe gedeelten daarvan opeten, in vernieling ontaardt, zou de eigenaar dan ook zeker geen enkele rijpe vrucht kunnen oogsten. Daarom zoekt hij reeds lang voor den oogsttijd alle mogelijke oude lappen bij elkaar, om daarmee de rijpende vruchten stuk voor stuk te omwikkelen, die alsdan, voor zooverre de lappen althans stevig genoeg zijn om de verschuivings-pogingen van den vijand te weerstaan, op die wijze tot goede marktwaar kunnen worden. Behalve door dit inwikkelen, verdedigt de inlander zijn oogst ook, door in den boom allerlei oud blikwerk, waarin of waaraan hij een soort klepel bevestigt, te hangen en dit, door middel van touwen met de slaapplaatsen van zijn gezin in verbinding te brengen. Jong en oud, elk, die 's nachts wakker wordt, is dan verplicht aan die touwen te trekken, om door het geluid, dat het blik dan veroorzaakt, den vijand te verjagen. Woont men dan ook in de nabijheid van zulk een aan een inlander toebehoorende boom, dan lijkt het in den oogsttijd wel, of de geheele familie den nacht wakend doorbrengt; de niet belang hebbende burens worden in elk geval door het rumoer ernstig in hunne nachtrust gestoord.

Om zich een beter begrip te vormen van het voorgaande en de groeiwijze van „djamboe-bol”, beschouwe men de afbeelding hiernaast: zij geeft een boomkroon, met aan de takken rijpende vruchten weder nadat te voren de bladeren, die het gezicht op de djamboe benamen, waren weggesneden.

Reeds vestigde ik de aandacht op de „nangka” en de „doerian”, die evenals „djamboe-bol”, stambloeiers zijn, thans nog een enkel woord over de caulifloren „tjermeh” en „blimbing boeloes”, waarvan de vruchten dus ook niet in de oksels der bladeren groeien, doch direkt uit den stam en de takken voortkomen.

„Tjermeh” (*Sicca nodiflora*) groeit aan een kleinen boom, die tot de orde der euphorbiaceën of wolfsmelkachtigen behoort; geen wonder dus, dat het melksap, in de wortels voorkomende, vergiftigende eigenschappen bezit. De bloemen, die in gebundelde trossen overal uit het hout ontspruiten, maken kersgrote vruchten van eigenaardig geribden vorm, die, als zij rijp zijn, een goudgele kleur hebben. Algemeen wordt de vrucht door de Europeanen gewaardeerd, doch meestal geconfijt, door welk proces zij zich fraai donkerrood kleurt, genoten. De onderste afbeelding op de volgende bladzijde toont een tak met trossen rijpe vruchten. Daar echter bij de geringste schok de rijpe tjermeh van den steel valt en de bodem onder den boom dan ook gewoonlijk met een laag vruchten is bedekt, wordt het begrijpelijk, waarom aan de trossen zoo weinig vruchten bevestigd bleven.

„Blimbing boeloes” (*Averrhoa bilimbi*) groeit op ongeveer gelijke wijze als „tjermeh”. De kleine boom en de bladeren van de eerste doen aan die van de laatste denken. De donkerrood-purpere bloemen van de „blimbing boeloes” zijn eveneens aan het hout, in trossen, vereenigd. De vruchten worden nog niet geheel rijp, nog hardgroen, geplukt en hebben dan de variërende grootte van onze augurken voor huiselijk gebruik. De vorm van de besvrucht, met hare stompe hoeken, is voldoende duidelijk op de afbeelding te zien (zie volgende bladzijde). Voor de inlandsche huishouding, dus ook voor de rijsttafel zooals die voor Europeanen wordt toebereid, is blimbing boeloes evenals tamarinde van veel belang, doch buitendien kan uit haar een „zoetzuur” bereid worden, dat bij elk in den smaak valt en door goed afgesloten bewaren slechts in waarde kan vooruitgaan.

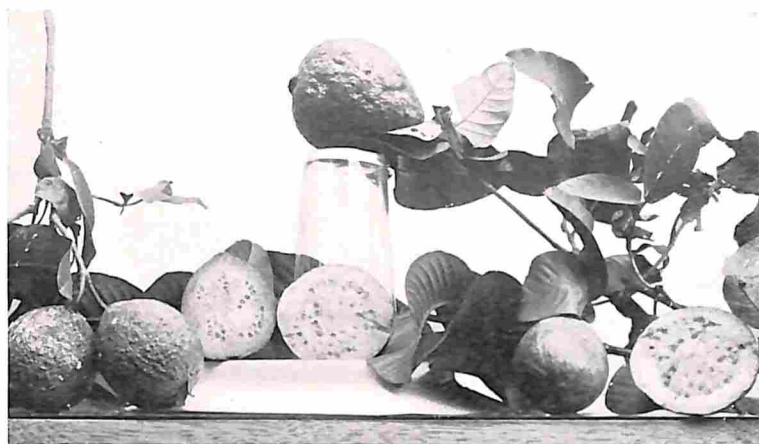
„Blimbing” behoort tot de orde der klavervrucht-achtigen (oxalidaceën); haar scherp bijtend sap wordt dan ook gaarne gebruikt om vlekken, meer speciaal inktvlekken, uit kleederen of van marmar te verwijderen.

Mist de „blimbing boeloes” als dessertvrucht alle waarde, de „blimbing besi” (*Averrhoa carambola*) is daarentegen als zoodanig bijzonder in aanzien. Deze soort wordt belangrijk groter dan de eerder genoemde. Zij is het aangenaamst van smaak, wanneer zij aan den boom geheel rijp geworden is. Haar geel-purpere bloemtrossen ontspruiten niet uitsluitend aan het hout, doch veelal in de oksels der bladeren. Zonder afbeelding zou de alleen beschreven vorm der eigenaardige vrucht, moeilijk voor te stellen zijn, doch uit de bovenste afbeelding op de volgende bladzijde, vooral bij de doorsneden, blijkt deze duidelijk. De vijfhoekige besvrucht, met tien als roggekorrels groote zaden, is, aan den boom tot volle rijpheid gekomen, van donker-goudgele kleur, anders is deze licht-zwavelgeel. De eerste soort alleen is van gewilden smaak, de laatste blijft daartoe te zuur.

Evenals djamboe, lijkt rijpe „blimbing besi” als uit was geboetseerd en zou zeker fraai te noemen zijn, ware het niet, dat zij meestal vlekken als die van ijzerroest toont en die haar te Batavia den naam van „blimbing besi”, d.i. „de „ijzeren” blimbing bezorgd hebben. „Blimbing besi” van goede kwaliteit, het liefste die, welke uit de afdeeling Demak in de residentie Semarang worden ingevoerd, gaan grif voor vijf cent per stuk van de hand.

Overneming verboden.

B.

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
DJAMBOE BIDJI (*PSIDIUM GUAJAVA*.)

tegen het Fransche product niet te kunnen concurreeren. Geschikte holen of kelders, doelmatige bewerking van in hoofdzaak uit den paardenstal komende meststoffen om deze lekkernijen te kweken, doen op kunstmatigen voet de productie te hoog stijgen. Men heeft in Amerika zelfs vergeefs getracht om op de grootste schaal in speciaal daarvoor gebouwde koelhuizen, met tal van ventileer-inrichtingen, champignons te kweken naar Franschen trant.

G.

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
VRUCHTDRAGENDE DJAMBOE-BOLBOOM.

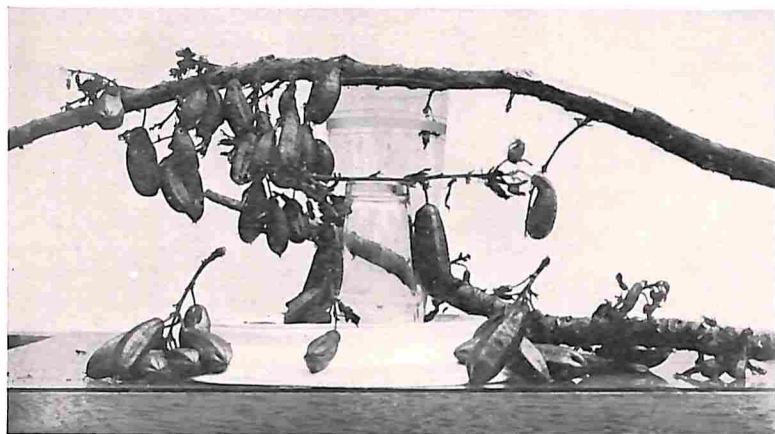

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
BLIMBING BESI (AVERRHOA CARAMBOLA).

VERDRONKEN.

ZOO kalm was nog slechts eenige uren geleden de zee geweest en de donkerbewolkte hemel. En nu heerschte er een woedende storm, zoodat de golven in woesten aandrang kwamen aanrollen en met geraas het strand beukten. Krijschend vlogen de meeuwen landwaarts en de rotsen schenen op hun fundamenten te beven. Van de zee was de storm ook landwaarts gevlogen en schudde nu met zijn reuzenvingers tegen de deur van een kleine hut, dat als een zwaluwnest aan de rotshelling was gebouwd.

De twee verlichte vensters van het hutje stonden als twee

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
BLIMBING BOELOES (AVERRHOA BILIMBI).

wanhopige, angstige oogen in dien strijd van storm en water alsof ze een goeden vriend zochten, die zich argeloos in dit weer naar buiten had begeven en nu niet meer was te ontwaren.

In de enge, lage ruimte van de hut zaten drie menschen bijeen: een zwakke grijsaard, een oude vrouw en een jong meisje. De oude man staarde in het vuur, de vrouw ging bedrijvig in de kamer heen en weer en zorgde voor het avondeten en het jonge meisje joeg radeloos van de eene hoek naar de andere. En de storm liet de deur klapperen en huilde door den schoorsteen.

„Goede God, ontferm U over de menschen, die nu in de schepen op zee zijn” prevelde de grijsaard vroom.

„En ook over die in de bootjes”, voltooide de vrouw de bede.

„Onze Aage is in een boot, Vader”.

JAVAANSCH E VRUCHTEN.
TJERMEH (SICCA NODIFLORA).

„De Heer maakt geen verschil tusschen schepen en booten”, antwoordde de oude. „Wie heeft onzen jongen eigenlijk aangepord om er bij dit weer uit te gaan, Moeder?”

„Wel, die satanskerel, Carl Petersen!” en zij spooog op den grond.

Driftig draaide het meisje zich plotseling om en zeide: „Die is geen haar minder dan alle anderen samen!”

„Dus vind je Aage ook niet beter dan alle anderen, Aage, met wien je gauw zult trouwen?” vroeg de vrouw op verwijtenden toon.

„Wie zegt u, dat ik dat niet doe?” antwoordde het meisje onverschillig.

Een bliksemstraal verlichtte hel de kamer. De storm huilde door den schoorsteen. „O God, ontferm U over onzen jongen”, bad de vrouw.

„Hij hoort ons, moeder. Hij weet wel, dat onze Aage een goede jongen is. God zal hem beschermen”, stamelde de grijsaard terwijl zijn oogen vol hoop schitterden.

Het meisje ging nu op een laag stoeltje bij het vuur zitten, het gezicht in de handen verborgen. „Waarom laat God dien storm woeden, die het leven van zooveel hulpelooze, arme menschen kost”, kermde ze.

„Arm kind, arm kind. Ja, het wil wat zeggen je vrijer daar in dien storm te weten”, zei de grijsaard, haar medelijdend aankijkend.

„Wat beteekent haar liefde in vergelijking met de mijne!” barstte de oude vrouw hartstochtelijk uit. „Heeft zij hem op de wereld gebracht? Had ik hem niet vijftientig jaar eerder dan zij?!”

„Stil moeder, stil”, zeide de grijsaard kalmeerend, zijn hand opheffend.

De vrouw ging weer aan haar werk en weldra stond de dampende soep op tafel.

„Kom meid”, zei ze nu vriendelijk, „ga eten. Daar bedaar je van”.

Maar onverschillig stootte die het bord van zich af. „Ik kan niet. Het is of ik zeewater proef.”

De oude man at zijn bord leeg maar over de lippen van de vrouw kwam geen druppel.

„Vader”, zei ze, peinzend in de vlam starend, „weet je nog wel, hoe hij Carl Petersen het leven redde? Hun boot kantelde en zij waren bijna alle twee verdronken”.

Gespannen keek het jongen meisje op.

„Ja, onze Aage was altijd een dappere, brave kerel, moeder. Net zoals ik, toen ik nog jong was”. Trotsch rekte de grijsaard zijn gebogen gestalte.

„En hij is grooter en sterker dan Carl Petersen. Al zijn ze ook neven”, vervolgde de vrouw vol trotsch.

„Wat komt dat er nu op aan!” viel het meisje wild uit. „Bid voor hen, bid voor hen allebei, voor je zoon en voor je neel!”

Bij haar woorden bogen de vrouw en de grijsaard het hoofd terwijl het meisje peinzend in het vuur bleef staren.

Plotseling onderbrak een ander geluid het loeien en gieren van den stormwind. Hard en ongeduldig werd er op de deur geklopt. De vrouw zonk op haar knieën. Het meisje, dat over al haar leden rilde, verhief zich en schoof den grendel op zij. Toen de deur openvloog, wcei de stormwind haar den regen in het gezicht, zoodat zij haast verblind was en slechts met moeite kon ontwaren, dat een man de ruimte betrad.

Zij sloot de oogen. Zij verheugde zich over die verblindende want zij dorst niet op te zien. Zij hoorde hoe de grijsaard: „Aage” riep. Zij leunde tegen de deur aan en hoorde de vrouw gillen: „Waar is Aage, waar is mijn jongen?” Iemand vatte haar arm beet en de grijsaard riep: „Ach Moeder, Moeder, kijk toch dat arme meisje, dat Aage's vrouw zou worden!”

Het meisje sloeg haar oogen op en keek recht in Carl Petersen's star gezicht, dat nog nat van het zeewater was. De vrouw schrok. „Vader, kijk eens naar die meid, die de vrouw van onzen Aage zou worden!” En de oude man keek.

De oogen van het meisje schitterden als sterren. Twee donker-roode vlekken brandden op haar wangen en met onzeggbare vreugde omklemden haar beide heete handen de ijskoude van den jongen zeeman.

De beide jonge menschen keken elkaar aan en vergaten alles om hen heen.

„Der-uit”, schreeuwde de vrouw heesch en wees naar de deur. „Der-uit, jullie twee!”

De man legde zijn arm beschermend om haar middel en zwijgend verdwenen zij in het nachtelijk donker.

Nog woedde de storm zoo hevig, dat zij het geluid van elkaars stemmen niet konden verstaan en elkaar vast omklemmend, konden de twee slechts met de grootste inspanning voortloopen. Toen zij bij een groote rots kwamen tegen welks wanden de storm machteloos woedde, kropen zij tegen de helling op, hartstochtelijk steun bij elkaar zoekend.

„Ja, ik wist, dat je mij en mij alleen lief had”, zei hij triomfeerend. „Aage kan niet zeggen, dat ik hem iets heb voorgelogen.”

„Hoe zoo, heeft Aage er met jou over gesproken”, vroeg zij verwonderd.

„Ja, toen onze boot tegen de rots te pletter ging en wij beiden aan dezelfde plank hingen, zei Aage, dat zijn grootste verdriet de zorg voor jouw leven was. Hij dacht, dat wij beiden zouden verdrinken. Toen zei ik hem, dat je mij beminde en niet hem.

DE WERELDTENTOONSTELLING TE SAN FRANCISCO, ONDER WEINIG BELANGSTELLING VAN VECHTEND-EUROPA DEN 20STEN FEBRUARI L.L. GEOPEND.
GEZICHT OP DE „SOUTH GARDENS“, DOOR OP VERBORGEN PLAATSEN OPGESTELDE ZOEKLICHTEN BESTRAALD.

Er was slechts plaats voor een op die plank en toen Aage plotseling los liet, redde ik mijn eigen leven en ging naar jou.”

„Aage heeft je al eens je leven gered”, zei ze peinzend.

„Ja, al heel lang geleden, toen we nog kinderen waren”, antwoordde hij onverschillig.

„En op die plank was slechts voor één man plaats”, herhaalde zij langzaam.

Plotseling rende zij van hem weg naar een vooruitstekende rotspunt toe. Hij strekte zijn hand uit om haar tegen te houden. „Roer me niet aan”, riep ze heesch. „Roer me niet aan, lafaard! Ik ga naar Aage om hem vergiffenis te vragen!”

Hij pakte haar beet, maar zij worstelde zich los. Haar natte haren woelen los en striemden hem in zijn gezicht, zoodat hij haar niet vast kon houden. Hij bukte zich. Toen hij weer opkeek, zag hij, dat hij zich alleen op de rots bevond.

Vrij naar het Engelsch.

DE MACHTIGEN VAN BRITSCH-INDIË.

EEN der belangrijke voordeelen, welke voor het Britsche Rijk uit den huidige oorlogstoestand in Europa voortspruiten, is de nauwere aanhaling van den vriendschapsband met de heerschers van Engelsch-Indië, tot versterking waarvan trouwens reeds vroeger het persoonlijk bezoek van den „keizer” en de „keizerin”, nu drie jaren geleden, mede zeer heeft bijgedragen.

Daar zijn er onder die inlandse vorsten aan den Ganges van onderscheidenen rang. De machtigste regeeren over een gebied van 82.698 vierkante mijlen, maar men telt er ook minder aanzienlijke onder, wier rijk zich niet verder uitstrekt dan een Engelsch graafschap. Drie hunner, de machtigen van Baroda, Hyderabad en Mysore, hebben elk recht op een begroeting met een-en-twintig saluutschoten, acht kunnen er aanspraak maken op negentien, dertien op zeventien, zestien op vijftien, vier op dertien en acht-en-dertig op elf schoten.

De betrekkingen van Engeland met „the hereditary and semi-sovereign princes of India”, als Sir Lee Warner hen noemt, hebben in de laatste vijf-en-twintig jaar een belangrijke verandering ondergaan. Er is een tijd geweest, dat de machtigsten onder hen beschouwd werden als geduchte vijanden; tegenwoordig worden zij daarentegen met groote onderscheiding behandeld als de voornaamste steunpilaren van het Britsche gezag in Voor-Indië. De verklaring van dezen ommekeer is gelegen in het feit, dat men van weerskanten tot het inzicht is gekomen, dat men in verschillende opzichten gemeenschappelijke belangen heeft te behartigen.

Over vier aanzienlijke vorsten uit de eerste twee klassen mogen hier eenige nadere bijzonderheden volgen. Het zijn de Maharadja Gaekwar van Baroda, de Maharadja van Mysore, de Maharadja Scindia van Gwalior en de Maharadja van Travancore.

De namen Gaekwar en Scindia vindt men in de geschiedenis van de vestiging der Engelschen in Indië herhaaldelijk terug, soms als bondgenooten, soms als vijanden, maar in den lateren tijd steeds als zeer geëerde vrienden. De tegenwoordige Maharadja Gaekwar staat bekend als een wijs en beleidvol heerscher, die zeer veel heeft bijgedragen tot den huidige bloei van zijn rijk

en de tevreden welvoldaanheid van zijn volk. Maharadja Gopal Rao heeft nu reeds ongeveer drie-en-dertig jaar Baroda bestuurd en stamt af van Pilaji Rao, den militairen aanvoerder der Peishwa's in Guzerat, die in het begin van de achttiende eeuw den titel van Gaekwar aannam. In het algemeen kan men wel zeggen, dat de betrekkingen tusschen den Gaekwar en de Engelschen zich nooit gekenmerkt hebben door een bijzondere vijandschap en dat zij meer uit financiële dan wel uit militaire overwegingen zeer verbeterd zijn. Inderdaad draagt geen enkele Indische staat mèer bij tot de financiële inkomsten van het hooge gouvernement dan Baroda en dit feit rechtvaardigt de bewering van den tegenwoordigen Gaekwar, dat hij zich met recht den oudsten bondgenoot van de Engelschen in Indië mag noemen.

De vazalstaat Baroda is 20.976 KM². groot en had in 1901 een bevolking van 1.952.692 zielen, die zich bezighoudt met zijde en katoenindustrie. De gelijknamige hoofdstad, aan de Golf van Cambay gelegen, telt 103.790 inwoners.

Maharadja Scindia van Gwalior stamt af van een luitenant der Peishwa's van vóór tweehonderd jaar, maar de glorie van het huis van Gwalior is dat het Madhoji Scindia heeft voortgebracht, den grootsten Indischen regeerder en leider sinds den tijd van Akbar. Madhoji was evenzeer beroemd om zijn krijgsmans- als om zijn staatsmansgaven. Hij nam Fransche officieren in zijn dienst en hij zou een Mahrattenstaat gevestigd kunnen hebben, zoo hij slechts bondgenooten had gevonden, die in staat waren zijn bedoelingen te begrijpen.

De tegenwoordige Maharadja Scindia, een betrekkelijk nog jonge man, is een soldaat in merg en been en heeft meegestreden in de Engelsche oorlogen in China en elders. De natuurlijke rijkdommen van Gwalior zijn zeer aanzienlijk en de regeerende vorst is er op uit, ze tot de grootst mogelijke ontwikkeling te brengen. Gwalior is 64.855 KM². groot en had in 1901 een bevolking van 2.933.001 inwoners. De gelijknamige hoofdstad, tegenwoordig Lasjkar geheeten, telt 789.154 inwoners en is gelegen aan den spoorweg van Agra naar Dsjhansi.

De Maharadja van Mysore vertegenwoordigt de oude Hindoe-dynastie van dien staat, die in 1761 door den Mohammedaanschen veroveraar Hyder Ali van haar macht ontzet werd. Toen diens zoon Tippe Sahib den 4den Mei 1799 bij de bestorming van Srirangapattan tegen de Engelschen gesneuveld was, plaatsten dezen een afstammeling van de oude koningen op den troon. In 1831 onderging de dynastie een nieuwe vernedering, toen de Engelschen, ten gevolge van een slecht bestuur, zelf het bewind in handen namen, maar een halve eeuw later werd zij wedermaal in haar macht hersteld door de aanstelling van Tsjama Radsjendra Wadjar tot Maharadja. Deze moest zich niettemin aan verschillende beperkende bepalingen onderwerpen; zoo mocht hij b.v. geen fortten aanleggen of herstellen, zijn leger niet boven een zekere sterkte uitbreiden, geen zout of opium laten bereiden en geen Europeanen zonder goedkeuring van Engeland tot een ambt benoemen. Onder een opeenvolging van bekwame ministers is Mysore bekend geworden als „de modelstaat van Indië”, dank zij zijn mineralen (vooral ijzer) rijkdom en bosschen, rust zijn welvaart op stevige grondslagen.

De tegenwoordige Maharadja, Krisjnaraja Wadjar Bahadoer, in 1884 geboren, is zijn vader, die ontijdig overleed, in 1895 opgevolgd. Gedurende zeven jaar werd zijn rijk bestuurd door

een regentschap, bestaande uit de weduwe van den vorst en diens eerste-minister; in 1902 werd de jonge heerscher in zijn waardigheid bevestigd door Lord Curzon. De regeering laat Krisjnaraja over aan zijn dewan, die wordt bijgestaan door een aantal secretarissen, belast met de controle over de voornaamste departementen. Hij koestert de grootste belangstelling voor het troepen-contingent, dat in zijn land gelicht wordt en is eerekolonel van het 26e regiment lichte cavalerie van den prins van Wales. De uitgestrekte (960 KM².) teak- en sandelhoutbosschen leenen zich uitermate voor de jacht op tijgers, luipaarden en olifanten. De Maharadja noodigt dan ook elk seizoen een uitgelezen gezelschap van minnaars dier sport uit Engeland en overig Europa ten zijnen.

Mysore heeft een oppervlakte van 76.258 KM². en had in 1901 een bevolking van 5.539.399 zielen. De zetel van de regeering en van den resident van het aan de Engelschen afgestane civiele en militaire station Bangaloe is Mysore of Maiser, een versterkte vesting, met 68.111 inwoners. De staatsinkomsten bedragen meer dan anderhalf miljoen pond sterling.

De Maharadja van Travancore regeert over een der oudste staten van Indië. Het is een mooi, vruchtbaar land, ofschoon nog slechts gedeeltelijk ontgonnen, en omvat de kust van Malabar, den Westkant van het Zuidelijke uiteinde van Voor-Indië. Op een oppervlakte van 18.365 KM². telde het in 1901 2.952.157 inwoners, van wie 57.182 in de hoofdstad Trivandrum. Door zijn gunstige ligging is het land aan den Mohammedaanschen vloedgolf, welke in de zeventiende eeuw Indië overstroomde, ontsnapt en een voorbeeld gebleven van de vroegere Hindoedynastieën. Buiten de gebaande wegen gelegen, is Travancore lange tijden een afgesloten, achterlijk land geweest. Maar onder den tegenwoordigen verlichte Maharadja, Sir Bala Rama Varma (die zich in de zeldzame onderscheiding kan verheugen, dat hij met het grootkruis van beide de Indische orden is begiftigd) is het zeer vooruitgegaan. Zijn rubberplantages beloven met tertijsd even belangrijk te zullen worden als die van Ceylon en zijn koffiëproductie is langen tijd zeer aanzienlijk geweest. In de laatste jaren is het land een openbare vergadering van notabelen (inclusief de Engelsche planters) rijk geworden, welke eenmaal per jaar bijeenkomt om over 's lands zaken te beraadslagen.

Nog in een anderopzicht is Travancore merkwaardig. Men vindt er het grootste aantal inlandsche Christenen van geheel Britsch-Indië. Zij zijn Rooms-Katholiek en de naneven van de bekeerlingen der Portugeesche missionarissen in de zestiende en zeventiende eeuw. De betrekkingen van de hooge regeering met Travancore zijn steeds van den meest vriendschappelijken aard geweest.

JOHAN DE ZEEUW.

DE KENNIS VAN NUTTIGE EN SCHADELIJKE DIEREN.

HET is opmerkelijk dat er zoo vele menschen zijn, die niet de minste kennis hebben van de meer of minder schadelijkheid of het nut van de hen omringende dieren, inzonderheid van de lager georganiseerde wezens, zooals b.v. de insecten. Zelfs menschen, die wel degelijk belang hebben bij die kennis, weten er bitter weinig van. Wij zouden zeggen: in de allereerste plaats moeten alle Tuin- en Landbouwers zich de kennis eigen maken van de nuttige en schadelijke dieren, maar iedereen, die een tuin heeft of zich interesseert voor het buitenleven en de natuur, moet met deze zaken min of meer op de hoogte zijn. Niet alleen is het vergaren van die kennis een zeer interessante en mooie studie, maar men kan met die kennis zoo ontzaglijk veel nut doen. Vooral menschen, die dagelijks in den tuin of op het land verkeerden, kunnen onwetend veel kwaad doen. Hoewel het een natuurlijk uitgangspunt is, om zijn medeschepselen het leven te laten, zou het voor den land- en tuinbouwer toch minder wenschelijk zijn; evenmin zou het wenschelijk zijn,

om alles, wat men op of in den bodem ontmoet, te doodden. Daarom juist moet men weten wat nuttig en wat schadelijk is.

Sommige dieren leven onder een eigenaardige, natuurlijke bescherming, 't zij door hun naam — lievenheersbeestje — of door een eeuwenoude legende of overlevering b.v. dat ze venijn zijn — zwaluw en pad —. Die naam of die reputatie hebben zij te danken aan het feit dat ze nuttig zijn, om op die wijze de menschen ontzag of afschuw in te boezemen, waardoor die dieren gespaard bleven.

Echter zijn er nog tal van andere nuttige dieren, die deze natuurlijke bescherming missen en welke eveneens gespaard moeten blijven.

Wat het lievenheersbeestje b.v. betreft, dit is ongemeen nuttig doordat het kevertje, maar vooral de larve — een klein blauw grauw diertje met roode stippen op de rug — duizenden bij duizenden bladluizen verslindt, die in onze vruchtboomen van allerlei soort, groote schade kunnen aanrichten, zoo ook in tal van andere boomsoorten. In Amerika worden lievenheersbeestjes zelf in groote aantallen gekweekt en regelmatig verspreid. Zoo heeft men in bepaalde streken, waar b.v. de meloenenteelt met ondergang bedreigd werd, door een zeer gevaarlijk soort luis, het gevaar geheel bedwongen door het uitzetten van eenige duizenden lievenheersbeestjes, die in hun winterkwartier tijdig werden bijeengegaard. In ons land is men nog zoo ver niet, bovendien zal men hier geen plaatsen vinden, waar eenige miljoenen

van die kevertjes een schuilplaats voor den winter zoeken. Toch kan er wel wat meer nota van worden genomen en zal de tuinman zich gelukkig mogen achten, om een groot aantal lievenheersbeestjes in zijn fruittuin aan te treffen en deze zooveel mogelijk moeten sparen.

Een ander insect dat jacht maakt op de bladluizen en diens gevolgve veel nut doet, is de gewone hooiwagen (*Opilio parietinum*); deze behoort tot de orde van de bastaardspinnen en is algemeen bekend, ofschoon zij door weinigen in bescherming wordt genomen, omdat men eenvoudig niet weet welk nut dit eigenaardig beestje doet. Zij doet geen kwaad en leeft in hoofdzaak van blad- en andere luizen en kleine insecten, die zij in den nacht heel behendig, als een kat de muis, weet te bespringen. Ook het groote aantal andere hooiwagensoorten — welke echter hier weinig voorkomen — doen hetzelfde nut. Tuin- en landbouwers, spaart en beschermt dus de hooiwagens!

Ook een groot aantal gewone spinnen doen veel nut door het wegvangen van allerlei insecten. Voor-

al in den tuin zullen de spinnen dus gespaard moeten worden.

Ook onder de kevers treft men een groot aantal vrienden van den tuin- en landman aan en wel meer speciaal onder de loopkevers of aardterren, waarvan de grootste ook wel met den naam van Schallebijters worden aangeduid. Zij voeden zich met andere dieren, larven of poppen, welke meestal schadelijk zijn. Een belangrijker rol speelt nog de tuinloopkever; deze vrij groote, dof zwarte kever, houdt zich, zooals de meeste loopkevers, des daags schuil en gaat des nachts op roof uit; zij maakt jacht op aardrupsen, slakken, en talrijke andere schadelijke aardinsecten. Meer in 't oog loopend is de Gouden Tor of Goudgroene Loopkever met zijn mooie glinsterende schilden; deze leeft eveneens van schadelijke insecten en is dapper genoeg om zelfs den meikever aan te vallen. (Slot volgt).

DE GREEFF.

OEFENING MAAKT DEN MEESTER.

Anton Rubinstein bevondt zich eens in een gezelschap waar hem gevraagd werd of hij zich voor ieder concert oefende.

Rubinstein antwoordde naar waarheid dat hij zich dagelijks, ook op concertdagen, twee uren oefende. Daarop deed een kunstenaar hem de vraag, of het noodig was dat een kunstenaar zich nog gestadig oefende. Het antwoord was: „Mevrouw, als ik mij een dag niet oefen, merk ik het; als ik mij twee dagen niet oefen, merkt *gij* het; maar als ik mij drie dagen niet oefen, merkt *het publiek* het.

Foto C. Steenberghe.

DE NIEUWE BURGEMEESTER VAN AMSTERDAM J. W. C. TELLEGEN, TOT DUSVERRE DIRECTEUR VAN HET BOUW- EN WONINGTOEZICHT ALDAAR.